

**“ БУЮК ТУРКМАН ШОИРИ “МАХТУМҚУЛИ” БАДИИЙ ФИЛЬМИ
ХАМКОРЛИК САМАРАСИДИР ”**

Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институти

Режиссура: кино ,телевидение режиссёрлиги йўналиши,

1- курс магистранти

Абдурасулова Хилола Ихтиеровна

Аннотация: Ушбу мақолада Маҳтумқули Фирогий ҳаёти ва ижодига бағишланган тарихий бадиий фильмнинг суратга олиш жараёnlари ҳамда ўрганилган тажриба ва иш жараёнидаги хулосалар ёритилади. 2024-йил 19-февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг буюк туркман шоири ва мутафаккири Маҳтумқули Фирогий таваллудининг 300 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида қарори қабул қилинган эди. Суратга олинган фильм ушбу қарор ижросини таъминлаш мақсадида амалга оширилди.

Калит сўзлар: шоир, санъат, тирик тарих, кино, ҳамкорлик, сценарий, тасвирга олиш жараёни, босқич, ижодий жамоа, актёр, тажриба.

Сўнги йилларда тарихий мавзуда фильмлар яратишга алоҳида эътибор берилябди. Тарихни сода ва тушунарли тилда халққа етказиб беришда кинонинг ўрни катта. Шу маънода ўзбек киноижодкорлари туркман хамкасблари билан хамкорликда шоир Махтумқули ҳаёти ва ижодига бағишланган фильмни яратишга киришдилар. “Махтумқули ([туркманча](#): *Магтймгулй Пйрагй*; [форсча](#): مخدومقلی فراغی, *Махтумқули Фароғий*); 1724, Гурган дарёси соҳилидаги Ҳожи-говшан қишлоғ‘и – 1807) – туркман шоири ва мутафаккири.”¹

Бу йил Ўзбекистонда туркман шоири ва мутафаккири Махтумқули Фироғий таваллудининг 300 йиллиги кенг нишонланиши режалаштирилган.

“Махтумқули Фироғий нафақат туркий халқлар, айти пайтда жаҳон адабиёти ва маданияти тарихида алоҳида ўрин эгаллаган атоқли шоир ва мутафаккирдир”.²

Сўз санъаткорининг чуқур асарлари мард ва матонатли, меҳнаткаш туркман халқининг эзгу қадриятлари ва олижаноб фазилатларини тараннум этиши, ҳамиша халқ билан ҳамдард бўлишга, турли миллат ва элатлар ўртасида

¹ Википедиа.орг сайти

² Lex.uz сайти

Ўзаро аҳиллик ва ҳамжиҳатлик ришталарини мустаҳкамлашга қаратилган мазмун-моҳияти билан барча учун ибрат намунаси.

Ўзбекистон туркман шоири Махтумқули асарлари кўп нашр этиладиган мамлакатлардан бири ҳисобланади. У Хивадаги машҳур Шерғозихон мадрасасида таҳсил олган, Буюк мутафаккир Алишер Навоийни ўзига устоз санаган.

Юбилей байрами доирасида шоир Махтумқулининг танланган асарлари, унинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига бағишланган илмий мақолалар тўпламини нашр этиш, Хивада “Махтумқули ижодининг ўзбек адабиёти ва санъатида тугган ўрни” мавзусида халқаро илмий конференция режалаштирилган. Шоир ижоди мўйқалам усталарини ҳам ўзига жалб этгани боис пойтахтда ўзбек ва туркман халқларининг дўстлик ва қардошлик алоқалари ҳақидаги тасвирий санъат асарлари кўргазмаси бўлиб ўтади. Шунингдек Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат академик катта театрида спектакль сахналантириш Ўзбекистон ва Туркменистон киноижодкорлари ҳамкорлигида бадиий фильм ва устида иш олиб бориляпти. Фильм Миллий кинематографияни ривожлантириш маркази ва Оғусхан номидаги “Туркманфильм” киностудияси ҳамкорлигида фильмни яратиш вазифаси постановкачи режиссёр Музаффархон Эркинов зиммасига юклатилди.

Шу йилнинг 24-29-март кунлари Огусхан номидаги “Туркманфильм” киностудияси раҳбарияти таклифига биноан режиссёр Музаффархон Эркинов бошчилигидаги ижодий гуруҳ Ашхабад шаҳрида бўлиб ўтган “Туркман диёри-цивилизациялар маркази” медиа форумида қардош миллат киноижодкорлари мазкур фильм устида ҳамкорликда ишлаш бўйича келишиб олишди. Фильм бўйича тайёргарлик жараёнлари бошланиб, съёмка га мўлжалланган локациялар, бош қаҳрамон образи учун туркман актёрларининг видеосиновларини ўтказиб, либослар, реквизитлар билан танишди.

Фильмда Махтумкули Фирӯғийнинг Бухоро ҳамда Хивада ўтказган ҳаёти ҳам акс этади.. Шунинг учун фильм ижодкорлари Бухоро шаҳрида бўлиб, Кўкалдош, Нодир Девонбеги, Улуғбек, Абдулазизхон мадрасалари, Минораи калон, Масжиди калон, Мир араб мадрасаси, Чор Бакр мажмуаларида бўлиб, суратга олинажак қўшимча локациялар билан танлашди.

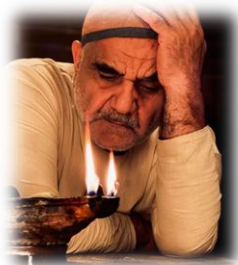

Мазкур фильмнинг сценарийси хамкорликда ёзилиши ҳам эътиборли. Туркман кинодраматургларидан Оре Дашгинов, Рахимберди Аннагулиев, ўзбек сценаристларидан Рустамжон Жабборов, Муқаддас Усмоновдан иборат тьяндем фильмнинг муваффақиятли яратилишига замиш бўлса ажабмас.

Фильм қаҳрамонлари образларини гавдалантиришда режиссёр Музаффархон Эркинов 200 дан ортиқ актёрларни фотосинов ўтказди “Махтумқули” фильмдаги бош қаҳрамон Махтумқули образини туркман актёри Аҳмет Амандурдиев гавдалантирмоқда. (Маълумот учун Туркман актёри 2023-йил “Куркут Ата” III Халқаро турк дунёси кинофестивалида “Қизил олма” мелодраммасидаги роли учун “Энг яхши актёр” номинациясини олган.) Давлатмамат Озодий, Менгли, Мақсуд, Бобомуслим, Равнак, Хайдар, Шомий, Раҳимбий ролларига икки халқнинг севимли актёрлари Чори Бердиев, Лола Розиева, Аннадурди Ташлиев, Расулхон Қодирхонов, Матёқуб Матчонов, Боир Холмирзаев, Элбек Файзиев, Сирожиддин Сатторов, Ҳамза Рустамзода асосий қаҳрамонлар образига танлаб олинди. Съёмка жараёнида туркман ва ўзбек актёрлари ўзаро дўстлик ришталарини боғлаб, тажриба алмашилди.

Фильмнинг ижодий жамоаси туркман халқи томонидан жуда катта тайёргарлик билан қарши олинди ва жамоа тасвирга олиш кунларида қардош халқнинг меҳмондўст, самимий ва илиқ муносабатини хис қилди. Туркменистонда суратга олиш ишлари Ахал вилаятининг Оқ Бугдай этраги ва Гуриховдан шаҳарчасининг гўзал жойларида бўлиб ўтди

Ижодий жамоа “Ўзбекфильм” киностудияси павильонида Бухоронинг Кўкалдош мадрасасини яратиш борасидаги тайёргарлик ишларини тугатиб, талабалар хужралари ва Бухородаги Амир Раҳимбий саройини қуриш ҳамда давр муҳитини яратишдаги кичик деталларгача алоҳида ёндашилди.

“Махтумқули” фильмини тасвирга олиш жараёнлари бир неча ой давомида “Ўзбекфильм” киностудияси павильонида Музаффархон Эркинов томонидан тарихий муҳит яратишга жалб этилган ўз касбининг маҳоратли усталари ижодий жамоалари катта шижоат билан иш олиб борди. Шунингдек, Ўзбекистон санъат ва маданият институти, кино ва телевидение режиссёрлиги йўналиши 4-курс битирувчиларидан иборат бўлажак ёш режиссёрлар (Абдурасулова Х., Музаффарова С., Хажигаев З., Норқулов А. ҳамда Бобосолиев М.) устоз-шогирд

анъаналарини давом этириб, катта маҳорат мактабида билим ва тажрибаларини оширдилар.

Профессионал устоз ва ёш актёрлар ҳамда 500 дан ортиқ массовкалар иштирокида давом этган Бухоро ва Хива бозор сахналари съёмка жараёнлари ниҳоясига етиб, фильмнинг монтаж ва овозлаштириш ишлари бошланди.

Шу йилнинг октябрь ойида премьераси кутилаётган “Махтумқули” бадий фильми, икки халқ ўртасидаги ҳамкорликда фильмлар яратиш анъанасини давом этишига замин яратсак ажабмас. Бинобарин, ҳамкорликда яратиладиган фильмлар икки халқ ўртасидаги ўзаро билим, тажриба алмашинуви, маданият ва санъат уйғунлигини ҳамда анъаналар ва қадриятлар давомийлиги, ҳамдўстликни янада барқарор бўлишида жуда муҳимдир.

Фойдаланилган адабиётлар :

1. Тафаккур тухфалари- Махтумқули ҳикматлар// Тошкент “Ўзбекистон”- 2013
2. Кинематография агентлиги Ахборот хизмати-расмий сайти
3. Кун.уз сайти
4. Ҳудуд24.уз – расмий канали

5. Миллий киномотографияни ривожлантириш маркази расмий саҳифаси
6. Туркменпортал.сом расмий сайти
7. Википедиа.орг сайти
8. Lex.uz сайти